

budućnost sela je u obnovi i zemljišnoj reorganizaciji

holger magel

bavarsko ministarstvo
prehrane, poljoprivrede
i šumarstva,
münchen, njemačka

—→ Poštovane dame i gospodo, kao što ste mogli čuti u izlaganju gospodina Schuha, upravitelja jednog od odjela u bavarskom Ministarstvu poljoprivrede, programi za obnovu sela i zemljišnu reorganizaciju u Bavarskoj glavne su smjernice bavarske agrarne i državne politike. Želja nam je da obnovom sela i komasacijom poboljšamo životne, stambene i radne navike u selima i okolnim područjima, ponajprije za poljoprivrednike i njihove obitelji, ali po mogućnosti i za sve ostale stanovnike sela. Ukoliko, pripremajući se na ulazak u Europu, pažljivo pročitate i proučite propise i spise Europske komisije, otkrit ćete kako se visoko vrednuje integralni razvitak ruralnih područja. Za to zacijelo postoje dobri razlozi. Ti su razlozi bitno povezani s jednom od središnjih europskih tema: kakva je budućnost ruralnih prostora jer su oni obilježeni trajnim strukturnim promjenama u agraru i time povezanim smanjenjem radnih mjesta u poljoprivredi, a istodobno masovnim bijegom sa sela u gradove, i tako gomilanjem znanja, kapitala i radne snage u gradskim središtima. Drugim riječima, s velikim i sve izraženijim izazovima što ih donose tendencije globalizacije i internacionalizacije. Te tendencije često favoriziraju samo još sasvim određene sredine, primjerice urbane centre i mreže. Da bi se otvorila "budućnost za selo", bilo je, i još uvijek jest, potrebno djelovati. To je ujedno i pozadina naše bavarsko-hrvatske suradnje i moto ovog simpozija.

Što dakle govori za ispravnost moje teze da je budućnost sela u njegovoj obnovi i zemljišnoj reorganizaciji i koji to razlozi idu u prilog nastojanjima da se i ovdje, ili upravo ovdje, u Hrvatskoj, potpomaže obnova sela i potiče razvitak ruralnih sredina?

Moj odgovor na ta pitanja zasniva se na otprilike dvadesetgodišnjem iskustvu u obnavljanju sela što se u Bavarskoj, ali i u cijeloj Njemačkoj i Europi

provodi u tisućama najrazličitijih sela. Moj se odgovor također zasniva na još dužem i bogatijem iskustvu na području komasacije – koja je u pogledu sadržaja danas jako uznapredovala – te se ujedno odnosi na izjave i mišljenja mnogih bavarskih načelnika, projektanata i građana.

Moj odgovor glasi:

Selo ima budućnost jer se obnovom i zemljišnom reorganizacijom postižu sljedeći učinci:

1. Pionirsko duhovno ozračje, otvorenost duha te vlastite inicijative općina i zajednice građana u uređenju i unapređenju životnoga seoskog prostora,
2. Poistovjećivanje seoskih žitelja s rodnim krajem te jačanje spremnosti da se u njemu ostane,
3. Unapređenje solidarnosti među susjedima i duha zajedništva kao osnove za sve veću spremnost ljudi da preuzmu odgovornost za vlastite postupke i da posegnu za samopomoći,
4. Obuhvatan pristup budućnosti sela i ruralnih područja u okviru složenoga i nadasve profesionalnog procesa planiranja, promišljanja i diskutiranja, umjesto uobičajenih stručno izrađenih planova i odluka za pojedine sektore.

Osjetni i vidljivi učinci ovoga financijski povlaštenog procesa jesu poboljšanje radne i životne situacije seoskih obitelji i otvaranje novih radnih mjesta izvan poljoprivrede - u području zanatstva, obrta i uslužnih djelatnosti. Jednako tako riječ je o saniranju i uljepšavanju stambenih i gospodarskih zdanja, javnih trgova i ulica kao i o stvaranju nove javne infrastrukture i poboljšanju ekološke situacije i kulturnog života.

Upravo se mjerama zemljišne reorganizacije ne postiže samo olakšanje radova i ušteda vremena za poljodjelce, nego prije svega osjetno povećanje prihoda. S druge pak strane zemljišna reorganizacija svojim ekološkim mjerama i mjerama održavanja i njegovanja prirode pridonosi stabiliziranju ravnoteže u prirodi i očuvanju tipičnih i autohtonih krajolika.

5. S pomoću ovih složenih razvojnih koncepcija koordiniraju se i koncentriraju planovi, mjere a time i financijska sredstva raznih ministarstava, nadležnih vlasti i ostalih čimbenika (primjerice privatnih obrtnika itd.), te se krajnom učinkovitošću usmjeravaju u mjesta gdje se pojedini projekti provode.

6. Time se na području investicija postiže značajan multiplikatorski učinak kojim se uložena sredstva umnažaju tako da konjunktura i broj radnih mjesta budu čak do sedam puta veća.

Zaključio bih sljedeće: selo i ruralni krajevi imaju budućnost kao mjesta prebivanja, stanovanja i privređivanja jer pokazuju – baš kao što to na svoj način čine i gradovi – sasvim specifične i po život važne prednosti. Naša izložba "Selo i krajolik", koju ćemo razgledati još danas popodne a u njezinoj je koncepciji sudjelovala gospođa arhitektica Žagar, prikazuje upravo te prednosti.

Selo ima budućnost ako država, općine i građani svjesno vode brigu o razvitku sela i ruralnih krajeva, polazeći od spoznaje da će se naši gradovi ugušiti ako ruralni krajevi prestanu disati. Obnova sela i zemljišna reorganizacija mogu dati vrijedne poticaje i doprinose. Cilj je zajedničkog nastupa projektanata i državnih vlasti poticati postojani i ekološki osviješteni razvitak ruralnih krajeva. Razvitak sela i ruralnih krajeva, međutim, prven-

stveno potiče procese nužne da se osigura njihova budućnost, čak bih rekao: da se osigura budućnost cijele zemlje.

Takvim se razvitkom potiče naime sljedeće:

1. proces demokratizacije i participacije u odlukama vlasti,
2. proces decentralizacije i supsidijarnosti,
3. proces umreženog mišljenja i pojačane suradnje, te
4. proces identifikacije i ponovnog osvješćivanja prednosti i ljepote života na selu.

Na temelju naših iskustava, prikupljenih u Europskoj radnoj zajednici za obnovu sela i razvitak ruralnih krajeva, sa popriličnom sigurnošću možemo kazati kako će i Hrvatska uspjeti - obnovom sela i zemljišnom reformom - znatno pridonijeti jačanju domoljublja i vitalnosti ruralnih prostora.